

Identifikationsfelt

Elev ID:

Elevnavn:

Progress in International Reading Literacy Study

PIRLS 2006

Eksempel-HÆFTE

International Association for the Evaluation of
Educational Achievement

Danmarks
The Danish **Pædagogiske Universitet**
University of Education

Danmarks Pædagogiske Universitet
Tuborgvej 164, 2400 København NV

Vejledning

I dette hæfte skal du læse nogle tekster og svare på spørgsmål om det, du læser. Du vil måske synes, at noget af det er let, og at noget af det er svært.

Spørgsmålene kan se forskellige ud. Til en del spørgsmål får du fire svar at vælge imellem. Du skal vælge det svar, du mener er rigtigt og sætte kryds i cirklen ud for det svar. Eksempel 1 viser sådan et spørgsmål.

Eksempel 1

1. Hvor mange dage er der i en uge?

- A 2 dage
- B 4 dage
- C 7 dage
- D 10 dage

Det rigtige svar er jo 7 dage, så derfor skal der være kryds i cirklen ud for "7 dage".

I andre spørgsmål skal du skrive dit svar på linjerne under spørgsmålet. Eksempel 2 viser sådan et spørgsmål.

Eksempel 2

2. Hvor går den lille dreng hen, efter at han har fundet bogen?

Eksempel 2 har en blyant med et 1-tal ved siden af. Det betyder, at spørgsmålet er 1 point værd.

Eksempel 3 viser et spørgsmål med en blyant med et 3-tal ved siden af. Det betyder, at spørgsmålet er 3 point værd.

Eksempel 3

3. Hvad er det, der gør, at slutningen på historien er både lykkelig og sørgelig? Brug det, du har læst i historien, når du forklarer det.

Du får 40 minutter til at arbejde med dit hæfte. Så tager vi en kort pause. Herefter arbejder du 40 minutter mere.

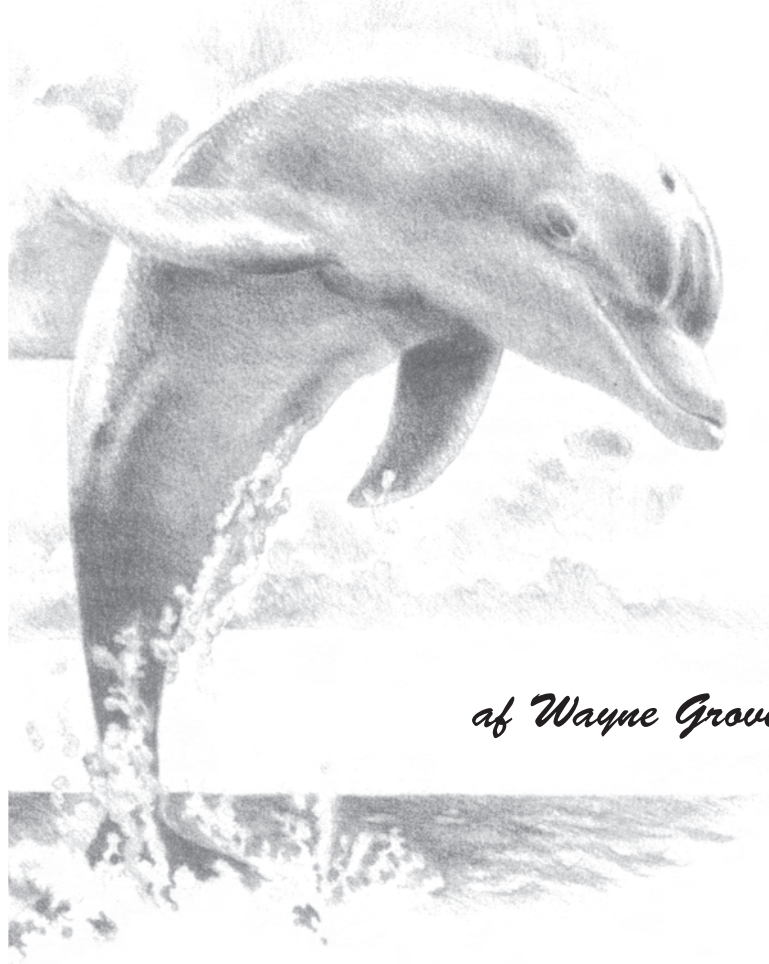
Forsøg at svare på alle spørgsmål. Hvis der er et spørgsmål, du ikke kan svare på, så gå videre til det næste.

Stop

Vent med at blade om på næste side, til du får besked på det.

Reddet af en delfin

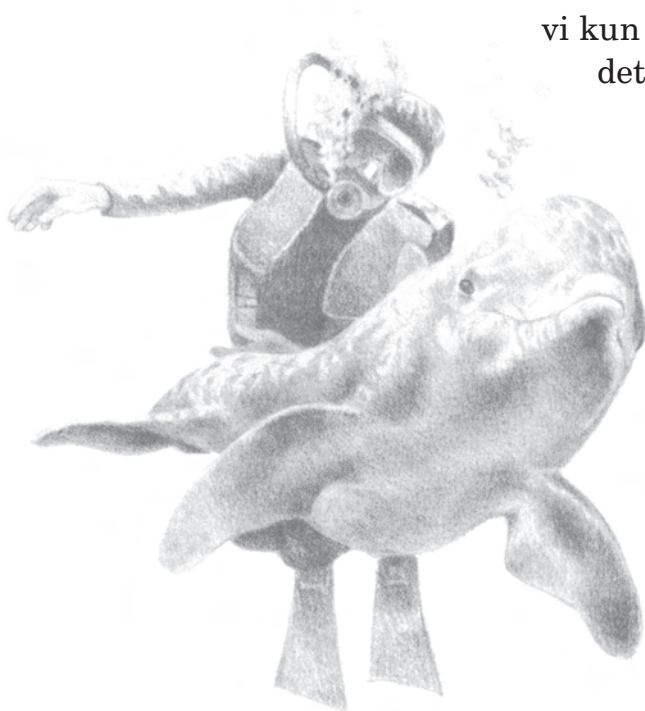

af Wayne Grover

Anders og jeg havde næsten besluttet os for ikke at dykke efter skatte i dag. Vejret så truende ud, selvom solen brød gennem skyerne. Anders kender vejret ved kysten bedre end nogen anden, og han kunne ikke lide det, han så, da han styrede båden ud mod det åbne hav.

Jeg kiggede ud over vandet og spejdede efter min delfinven i alle retninger. Da han var en unge, havde jeg reddet hans liv ved at skære en stor fiskekrog ud af hans hale. Jeg havde døbt ham Bobo, og han havde været min makker under vandet lige siden.

Bobo havde svømmet ved min side, da jeg opdagede vraget af et spansk skib. Det lå cirka fire en halv kilometer fra land og på tyve meters dybde. Bobo havde også holdt øje med mine mindste bevægelser, dengang jeg fandt den første guldmønt. Jeg havde udstødt et boblende ”jubii!” Og Bobo havde stemt i med sine klikkende delfinlyde. Indtil videre har vi kun fundet nogle få guldmønter, men det hele er som et eventyr!

“Der er et kraftigt regnskyl på vej og også en hård vind,” sagde Anders, mens han spejdede ud over bådens vuggende side. Jeg tænkte på, om min delfin mon ville vise sig på en stormfuld dag som denne, men der var ingen finner at se i det oprørte hav. Jeg mærkede det første stik af uro.

”Det er her. Kast anker,” råbte Anders. Jeg tog min våddragt og en dykkerflaske med ilt til femogfyrre minutter på og

sprang i havet. Det gik nedad og og atter nedad, indtil havbunden kom til syne. Efter næsten tredive minutters forløb var det eneste, jeg havde set kun sten og atter sten. Jeg savnede Bobos nysgerrige øjne i færd med at iagttage mig. Men lige da instrumentet, der måler indholdet af ilt, viste, at det var tid til at komme op til overfladen, så jeg noget metal, der glimtede. Det var en guldkæde med mange led. Jeg trak forsigtigt i kæden, og langsomt kom den lidt efter lidt op af sandet, men kun ca. 60 centimeter af den. Så sad den fast.

Min iltflaske var ved at være tom. Jeg måtte op til overfladen...nu! Jeg prøvede endnu en gang at trække kæden fri, men den sad fast.

Da jeg kom op til overfladen, stod Anders og svingede med armene som en vanvittig. Før jeg kunne fortælle ham, hvad jeg havde fundet, sagde han: ”Vi er nødt til at trække ankeret op. Der er varsel om et voldsomt uvejr. Lad os komme af sted.”

”Anders vent, jeg har fundet guld! Der ligger en guldkæde med ædelstene, som må veje mindst 2 1/2 kilo, men den sidder fast. Jeg vil derned igen og have fat i den. Den er en formue værd!”

”Nej, hold nu op,” sagde Anders. ”Stormbølgerne bliver op til fem meter høje. Vi er nødt til at rykke op og vende hjemad.” Det så faktisk temmelig barskt ud. Det lignede, og lyden af torden rullede henover bølgerne.

”Anders, du har ret, men hvad så med skatten?” forsøgte jeg. ”Jeg tager en ny iltflaske og dykker ned igen for at få kæden fri.”

Båden pressede sig mod ankertovene. Vinden brølede, og den piskende regn slog os i ansigtet. ”Okay,” sagde Anders. ”Tovene kan måske holde båden i fem minutter til, men heller ikke mere.”

Jeg sprang ned i vandet og dykkede direkte mod bunden. Der lå den. Kæden lå som en guldslange, der havde rullet sig sammen på havbunden. Jeg gravede dybere og dybere. Det var, som om den var uendelig. Det var et kapløb med tiden. Jeg måtte have kæden fri og så se at komme op igen. Jeg kiggede på mit ur. Der var gået fire minutter. Måske havde de enorme bølger allerede revet båden væk.

Lige netop i det øjeblik rørte mine fingre ved noget mærkeligt: Det var en rubinbesat medaljon for enden af kæden. Hele kæden var omkring 120 centimeter lang med diamanter i hvert femte led, og den var utroligt smuk. Mit hjerte hamrede af spænding, mens jeg snoede den om min venstre arm. Jeg var sikkert tæt på flere skatte, men tiden var gået. Jeg måtte se at komme op til overfladen.

Da jeg nåede havoverfladen, blev min krop omgående kastet frem og tilbage af bølgerne. Båden var væk! Jeg var fortabt og alene i et stormfuldt hav. Stormskyerne var så mørke, at det var, som om det var nat. Jeg gøs. Regnen var så tæt, at jeg ikke kunne se, hvor kysten var.

I flere timer kæmpede jeg for at holde mig flydende og trække vejret, når endnu en bølge slog mig i ansigtet. Alene, træt og kold. Det gik op for mig, at det måske var min sidste dag i live. Og hvorfor? På grund af et guldanker, der ville få mig til at synke til bunds.

Jeg var så træt, at jeg dårligt kunne bevæge mig. Smerterne skyllede ind over mig. Med min højre hånd rørte jeg ved den tunge kæde, som stadig var snoet rundt om min venstre arm. Jeg vikledede kæden fri, spredte mine fingre helt ud og lod den glide nedad, tilbage til havbunden hvor den havde ligget i næsten 300 år.

”Hjælp!” råbte jeg ud i mørket. ”Så kom dog og hjælp mig!” råbte jeg, vel vidende at ingen kunne høre mig.

Bump! Bump! Pludselig sprøjtede vandet ved siden af mig op med et ordentligt PLASK! Så hørte jeg den dejligste lyd, jeg nogensinde har hørt. Det var en delfins pludren. ”Er det dig, Bobo?” hviskede jeg. Jeg var så udmattet, at jeg dårligt nok kunne bevæge mine arme, men det lykkedes mig at gribe fat i hans rygfinne med begge hænder. Bobo kvidrede og begyndte langsomt at svømme, og han trak mig gennem vandet time for time.

Jeg blev ved med at tænke på, hvem der mon nogensinde ville tro på det her? Jeg kunne knap nok selv tro på det, og alligevel skete det. Vi kom tættere og tættere på kysten, og

snart kunne jeg høre bølgerne slå mod stranden. Bobo førte mig ind til stranden, og jeg satte benene ned. Jeg havde fast grund under fødderne. Jeg var i sikkerhed.

Bobo flød lige ved siden af mig, mens han pludrede en glad delfinsang. Han havde reddet mit liv, som jeg så tåbeligt havde sat på spil for en guldkæde. Han vendte sig og svømmede ud mod det åbne hav, hvor han dykkede og var ude af syne. ”Tak, Bobo, tak, fordi du reddede mit liv,” råbte jeg.

Bearbejdet ud fra *Delfin-skatte* af Wayne Grover og illustreret af Jim Fowler, udgivet af Harper Collins, New York 1996. Copyright-tilladelse er forsøgt indhentet.

Spørgsmål: Reddet af en delfin

1. Hvad er et vigtigt formål med det første afsnit?

- (A) At vise, at Anders kan styre båden.
- (B) At vise, at der måske kan være problemer på vej.
- (C) At vise, at vejret er ved at klare op.
- (D) At vise, at dykkeren kender til skatten.

2. Hvordan begyndte venskabet mellem dykkeren, der fortæller historien, og delfinen Bobo?

- (A) Dykkeren fjernede en fiskekrog fra Bobos hale.
- (B) Bobo hjalp dykkeren med at lede efter skatte.
- (C) Dykkeren gav Bobo mad hver dag.
- (D) Bobo befriede dykkeren fra et net under vandet.

3. Find det sted i historien, hvor der er et billede af en regnsky: .
Hvad får dykkeren til at mærke "det første stik af uro"?

- (A) Båden er fire en halv kilometer fra kysten.
- (B) Anders spejder udover bådens side.
- (C) Der er ingen spor af Bobo.
- (D) Han har ikke mere ilt i flasken.

4. Hvad får dykkeren øje på, lige da hans ilt er ved at slippe op?

- (A) Et sunket skib.
- (B) En guldmønt.
- (C) En rusten kanon.
- (D) En guldkæde.

5. Find det sted i historien, hvor der er et billede af et anker: .
Hvorfor vil Anders "rykke op og vende hjemad"?

- (A) Der er en kraftig storm på vej.
- (B) Han vil lede efter Bobo.
- (C) Kæden er for tung.
- (D) Der er kun ilt til 45 minutter.

6. Synes du, at dykkeren skulle være gået ned anden gang?
Sæt kryds ved dit svar

_____ Ja

_____ Nej

Find **to** eksempler fra historien, der kan forklare,
hvorfor du synes det.

1.

2.

7. I historien bliver det antydnet, at båden kan være væk, når dykkeren kommer op til overfladen anden gang. Find **to** eksempler på det fra teksten.

1.

2.

8. Hvad indså dykkeren, da han kaldte kæden for ”et guldanker”?

- (A) Det holdt båden på plads.
- (B) Det var på bunden af havet.
- (C) Det ville få ham til at drukne.
- (D) Det ville gøre ham rig.

9. Hvordan kommer dykkeren ind til stranden til sidst i historien?

- (A) Han svømmer selv i land.
- (B) Bobo trækker ham af sted.
- (C) Anders tager ham med i båden.
- (D) Bølgerne bærer ham ind til kysten.

2
1
0
8
9

2
1
0
8
9

10. Hvorfor er Anders en vigtig person i historien?

- (A) Han er ven med Bobo.
- (B) Han ved, hvor skatten er.
- (C) Han kan godt lide at dykke.
- (D) Han gør opmærksom på faren.

11. Hvilke **to** vigtige lærestreger, mener du, at dykkeren kan have lært ud af denne her historie?

Brug det, der er sket i historien når du forklarer, hvorfor du mener det.

- (3)
- (2)
- (1)
- (0)
- (8)
- (9)

Stop

Denne del af hæftet er slut.
Hold venligst op med at arbejde.

Rumvandring

Sally Ride var en af de første kvinder i rummet. Læs her hvad hun skrev om, hvordan det er at tage en rumdragt på for at arbejde uden for rumfærgen.

At gøre sig klar

I rummet er det ikke lige så nemt at gøre sig klar til arbejde, som det er på Jorden. Astronauter, som rejser ud i rummet med rumfærgen, har mange forskellige opgaver, som de skal passe. Det meste af deres arbejde kan gøres inde i rumfærgen, men nogle gange er astronauterne nødt til at gå udenfor, enten for at reparere noget eller for at udføre forsøg.

At være ude i rummet er ikke helt ligesom at være på Jorden. På Jorden forhindrer tyngdekraften os i at svæve rundt i luften. I rummet er astronauterne vægtløse. Den mindste berøring kan få dem til at flyde gennem lokalet eller glide rundt i en langsom kolbøtte. Man kan kun holde op med at bevæge sig, hvis man kan gribe fat i noget, der sidder fast.

Folk ville ikke kunne overleve i det ydre rum med almindeligt tøj på. Inde i rumfærgen er astronauterne beskyttet mod det ydre rums tomhed, men så snart de kommer udenfor, er der ingen luft at trække vejret i, og

temperaturen kan være enten meget høj eller meget lav. I rummet kan genstande blive op til 115 grader varme på solsiden, mens skyggesiden kan blive kølet ned til -95 grader!

Før astronauterne kan forlade rumfærgen, hvor de er beskyttet, er de nødt til at iføre sig rumdragter. Ved enhver rumvandring går to astronauter ud sammen, fordi det er nemmere og mere sikkert at arbejde sammen med en anden i de uvante omgivelser. De, der skal udenfor, begynder at klæde sig på flere timer i forvejen. To rumdragter bliver båret ind i luftslusen, som er et lille rum, hvor der kan lukkes helt af til hovedkabinen i den ene side og åbnes ud mod rummet til den anden side.

Rumdragten tages på

1

Først tager rumvandlerne noget på, der ligner langt undertøj. Det er lavet af elastisk materiale og har gummislanger syet ind. Der flyder vand gennem disse slanger for at afkøle astronauterne. Før når først de er lukket inde i rumdragterne, kan deres kropsvarme ikke komme væk.

3

Rumvandlerne svæver ind i luftslusen og glider ind i den øverste halvdel af deres dragter. Den øverste del er en hård skal med bøjelige ærmer. Astronautens hoved stikker op gennem en metalring ved halsen, hvor hjelmen bliver sat fast, og hænderne stikker ud gennem to metalringe, hvor handskerne bliver sat fast. Denne del af rumdragten er meget tung på Jorden. Den bærer iltforsyning, vand, pumper, ventilatorer og batterier, som driver ventilatorerne. Det er alt sammen ting, der holder astronauten i live under en rumvandring.

Overdel af hårdt materiale

Skærm og kontrolmodul

Livsvigtig del

Køle- og ventilationsdragt

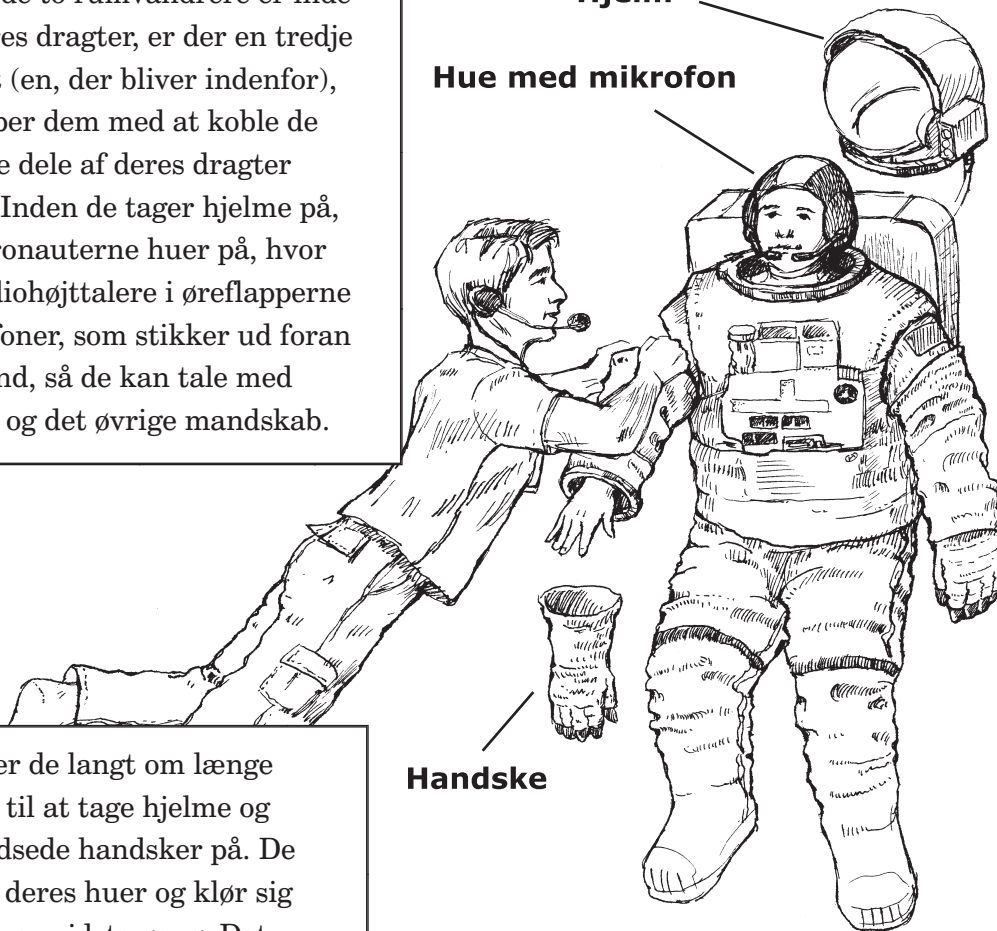
2

Derefter tager rumvandlerne den nederste del af deres rumdragt på. Den nederste del hænger sammen i et stykke. Det består af store, stive støvler, som sidder fast i store, bøjelige, isolerede bukser. På Jorden ville astronauterne være nødt til at lægge sig på gulvet og vride sig ned i bukserne. I rummet kan de glide ned i dem, mens de svæver i luften.

Dragtens nederste del

4

Når de to rumvandrere er inde i deres dragter, er der en tredje astronaut (en, der bliver indenfor), som hjælper dem med at koble de forskellige dele af deres dragter sammen. Inden de tager hjelme på, tager astronauterne huer på, hvor der er radiohøjtalere i øreflapperne og mikrofoner, som stikker ud foran deres mund, så de kan tale med hinanden og det øvrige mandskab.

Hjelm**Hue med mikrofon****Handske****5**

Nu er de langt om længe klar til at tage hjelme og store klodsede handske på. De retter på deres huer og klør sig på næsen en sidste gang. Det vil de ikke kunne gøre igen, før rumvandringen er overstået.

Astronauten, som har hjulpet til, forlader luftslusen og lukker lugen. De to rumvandrere fylder næsten hele det lille rum i deres store dragter. De venter alene i luftslusen i flere minutter, mens luften gradvist pumpes ud. De kan mærke, de får propper i ørerne, mens de venter på, at trykmålerne skal vise, at luften er væk.

Omsider kan de åbne lugen og komme ud i rummet. Inden de svæver ud af luftslusen, er de nødt til at hægte tynde stål-wirer fast mellem deres dragter og rumfærgen. Disse stål-wirer sørger for, at astronauterne ikke svæver væk fra rumfærgen.

Ud i rummet

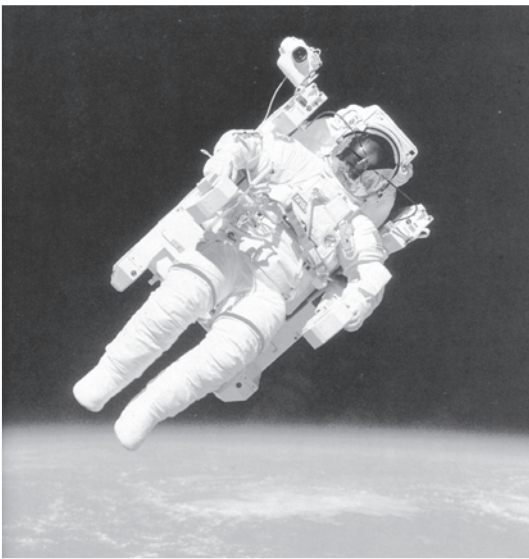
Når astronauterne svæver ud i rummet, bliver de til levende satellitter. *De* er i kredsløb om Jorden! De har ikke længere brug for rumfærgen, i hvert fald ikke i et stykke tid, for deres rumdragter har nok ilt og strøm på batteriet til at holde dem i live i op til syv timer. Der er endda mad og en pose med drikkevand inde i hver hjelm.

De bevæger sig ind i rumfærgens lastrum, hvor det værktøj, de skal bruge til

rumvandring bliver opbevaret i en stor værktøjskasse. De tager de stykker værktøj, de skal bruge og hæfter dem fast på håndleddet eller omkring livet.

Det er ikke nemt at arbejde inde i en rumdragt. Astronauter bliver trætte i fingre, hænder og arme, fordi hver eneste bevægelse kræver, at de presser ud mod rumdragtens dele indefra.

Når det efter flere timer udenfor er på tide at slutte sig til mandskabet inde i rumfærgen, svæver rumvandreren tilbage ind i luftslusen. Men selvom de måske er trætte, så standser de alligevel op for at kaste et sidste blik på udsigten til Jorden og himmelen, inden de lukker døren til det ydre rum.

Spørgsmål: Rumvandring

1. Hvad handler teksten **mest** om?

- (A) Hvorfor astronauter arbejder sammen to og to.
- (B) Hvordan rumfærgen Challenger er.
- (C) Hvorfor astronauter tager på rumfærge-missioner
- (D) Hvordan det er at arbejde i det ydre rum.

2. Hvad er én af grundene til, at astronauterne går ud af rumfærgen?

- (A) For at reparere noget.
- (B) For at få en bedre udsigt over Jorden.
- (C) For at holde sig afkølet.
- (D) For at få en oplevelse.

3. Hvad er den **største** forskel på at være i rummet og at være på Jorden?

4. Hvorfor skal astronauter have rumdragter på, når de er uden for rumfærgen. Find **to** grunde til det fra teksten.

1.

2.

5. Hvorfor tager det astronauterne flere timer at gøre sig klar til at gå uden for rumfærgen.

1.

6. Hvorfor går astronauterne altid udenfor to og to?

- (A) For at de kan hjælpe hinanden.
- (B) For at de kan blive ude længere.
- (C) For at de ikke svæver væk.
- (D) For at de kan have det sjovere.

2
1
0
8
9

2
1
0
8
9

7. Hvorfor skal der være en tredje astronaut i luftslusen?

8. Skriv rumdragtens dele i den rækkefølge, som astronauterne tager dem på.

Den første er lavet for dig.

_____ Øverste halvdel af dragt.

_____ Helm

___1___ Elastisk undertøj

_____ Nederste del

_____ Hue med radiohøjtalere.

9. Hvordan hjælper gummislangerne, der sidder i undertøjet, astronauterne, så de kan arbejde i rummet?

- (A) De holder astronauterne bundet fast til rumfærgen.
- (B) De sørger for ilt til astronauterne.
- (C) De holder astronauterne afkølede.
- (D) De hjælper dem, så de kan tale med det øvrige mandskab.

1

0

8

9

1

0

8

9

10. Hvorfor er den hårde overdel den vigtigste del af rumdragten?

11. Hvorfor fortæller forfatteren, at astronauterne ”klør sig på næsen en sidste gang,” inden de går ud i rummet?

12. Se på afsnittet *Rumdragten tages på*. Hvordan hjælper de nummererede tekstbokse læseren med at forstå oplysningerne i teksten? Skriv **et** eksempel på hvordan.

13. Hvad sørger for, at astronauterne ikke svæver væk fra rumfærgen, når de er udenfor?

- (A) Batteritasker
- (B) Rumstøvler
- (C) Tynde stål-wire
- (D) De holder hinanden i hånden.

1
0
8
9

1
0
8
9

1
0
8
9

14. Hvorfor er luftslusen en vigtig del af rumfærgen?

1.

15. Forestil dig, at du gerne ville være astronaut. Brug det, du får at vide i teksten når du beskriver **en** ting, du nok ville kunne lide, og **en** ting du nok **ikke** ville kunne lide ved at være astronaut, og forklar hvorfor.

Noget du nok ville kunne lide og hvorfor:

Noget du nok **ikke** ville kunne lide og hvorfor:

2
1
0
8
9

2
1
0
8
9

Stop

Denne del af hæftet er slut.
Hold venligst op med at arbejde.

Et par spørgsmål til sidst:

- ① Hvor godt kunne du lide den første tekst, du læste?
Sæt kun én ring.

- ② Hvor godt kunne du lide den anden tekst, du læste?
Sæt kun én ring.

- ③ Er du en dreng eller pige?
Sæt kun én ring.

Dreng

Pige

